

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**MESLEKİ EĞİTİME YÖNELİK TALEBİN AZALMASININ
NEDENLERİ**

İhsan ERDEMİR

DENİZLİ 2024

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**MESLEKİ EĞİTİME YÖNELİK TALEBİN AZALMASININ
NEDENLERİ**

İhsan ERDEMİR

Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU

Danışman

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı öğrencisi İhsan ERDEMİR tarafından hazırlanan “Mesleki Eğitime Yönelik Talebin Azalmasının Nedenleri” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun.... /.../
2024 tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tezsiz yüksek lisans proje danışmanlığını yapan Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU'na proje çalışmamda göstermiş olduğu desteklerden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Derslerde tecrübelerini bizlerle paylaşan ve eğitime bakış açımızda değişimi sağlayan tüm bölüm hocalarıma teşekkür ediyorum.

Proje çalışmamda katılımcı olarak yaptığım görüşmelerde sorduğum sorulara içten cevap veren değerli okul yöneticilerine, öğretmenlere ve işletme yetkililerine teşekkür ediyorum.

İhsan ERDEMİR

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İhsan ERDEMİR

ÖZET

Mesleki Eğitime Yönelik Talebin Azalmasının Nedenleri

ERDEMİR, İhsan

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD,

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU

Ocak 2024, 47 sayfa

Bu çalışmada, mesleki eğitime yönelik talebin azalmasının nedenleri incelenmiştir. Bu araştırma, “temel nitel araştırma” deseninde tasarlanmıştır. Araştırmada, Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri ile Mesleki Eğitim Merkezlerinde görev yapan altı yönetici, altı meslek dersi öğretmeni ile öğrencilerin staj yaptığı işletmelerdeki altı işletme yetkilisi ile görüşülerek veriler toplanmıştır. Görüşmede katılımcılara mesleki eğitime ilişkin görüşleri, mesleki eğitime olan talebin durumu, azalmasının nedenleri ve çözüm önerileri hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Betimsel analizle verilerin analizi sonucunda; katılımcıların, mesleki eğitimi, işletmelerdeki ihtiyaç duyulan ara elemanın ve uzman işgücünün yetiştirildiği kurumlar olarak gördüğü; mesleki eğitime yönelik talepte bir azalmanın olduğu ve bunun nedenlerinin öğrenci ve velilerinin talep etmemesi ve yükseköğretime gitme isteği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların, bu azalmanın nedenlerini mesleki eğitimdeki materyal eksikliğinden, akademik başarının düşük olmasından ve bir takım sektörel yetersizlikten kaynaklandığını düşündükleri görülmüştür. tüm bu sorunlara yönelik katılımcılar geliştirdikleri önerilerin ise okul-sanayi işbirliğinin artırılması, program içeriklerinin ve materyallerinin güncellenmesi ve işlevsel politikaların geliştirilmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Mesleki eğitimin sorunları, okul yöneticisi, meslek dersi öğretmeni, işveren.

İÇİNDEKİLER

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ETİK BEYANNAMESİ	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.1.1 Problem Cümlesi	3
1.1.2 Alt Problemler	3
1.2 Araştırmacının Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	4
1.4 Araştırmanın Sayıltıları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
2.1. Mesleki ve Teknik Eğitim.....	7
2.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi	7
2.3. Mesleki ve Teknik Eğitimin Günümüzdeki Durumu.....	9
2.4. Mesleki ve Teknik Eğitim ile İlgili Araştırmalar	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	13
3.1. Araştırmanın Modeli	13
3.2. Çalışma Grubu	13
3.3. Veri Toplama Araçları	16
3.4. Veri Toplama Süreci	16
3.5. Verilerin Analizi.....	16
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	24
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	24
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	18
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	20

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	22
BEŞİNCİ BÖLÜM	25
5.1 Tartışma ve Sonuç.....	25
5.2 Öneriler	26
KAYNAKÇA.....	28
EKLER.....	31
EK 1. Araştırma İzin Belgesi	31
EK 2. Yönetici ve Öğretmen Görüşme formu	32
EK 3. İşveren Görüşme formu	34
ÖZGEÇMİŞ	36

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1. <i>Mesleki ve Teknik eğitimi Geliştirmek İçin Uygulanan Projeler</i>	9
Tablo 2.2. <i>Ortaöğretimde Okul Türlerine Göre Öğrenci Sayıları</i>	10
Tablo 2.3. <i>Ortaöğretimde Okul Türlerine Göre Derslik Sayısı</i>	11
Tablo 3.1. <i>Çalışma Gurubu Demografik Dağılımı</i>	15
Tablo 4.1. <i>Mesleki ve Teknik Eğitime ilişkin görüşler</i>	17
Tablo 4.2. <i>Mesleki ve Teknik Eğitim veren Okullara yönelik talebin (Sayısal anlamda tercih edilme oranı) Değerlendirilmesi</i>	19
Tablo 4.3. <i>Mesleki ve Teknik Eğitime Olan Talebin Nedenlerine ilişkin Görüşler</i>	20
Tablo 4.4. <i>Mesleki ve Teknik Eğitime Talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerileri</i>	22

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Ortaöğretimde okul türlerine göre öğrenci sayılarının yüzdeler dağılımı

Projeler 11

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Ülkelerin diğer devletler içindeki yeri o ülkenin ekonomik ve kültürel seviyesi ile doğru orantılıdır. Ülkeler buldukları bu seviyeyi sürekli daha bir üst bir noktaya taşımaya çalışırlar. Ekonomik göstergelerin kötüleştiği ülkelerde ise toplumu oluşturan yapı taşlarının zayıfladığı ve buna bağlı olarak da kültürel aktivitelerde yavaşlamanın başladığı görülmüştür. Ülkeler ekonomik yapılarını daha güçlü hale getirebilmek için mesleki eğitime önem vermişlerdir. Coğrafi konumları ve kültürel yapıları mesleki eğitimi yapılandırırken etkili olmuştur.

Türkiye de ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanın yetiştirilmesi için ilköğretimden sonra ortaöğretim kısmında gruplandırma yoluna gitmiştir. Yükseköğretime öğrenci yetiştiren Fen Liseleri Anadolu Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri ile sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman yetiştiren mesleki ve teknik eğitim veren okulları açmışlardır (Savran, 2004). Eğitime katılan insan gücünün %65'inin mesleki eğitim, %35'inin ise genel eğitim alması yönünde planlamalar yapılmış ve uygulamaya konmuştur (Mesleki ve Teknik Eğitim [MTE], 1997).

Uygulanan eğitim politikaları öğrencilerin mesleki eğitim veren okullar yerine üniversiteye dönük eğitim uygulayan diğer okulların tercih etmelerine neden olmuştur. Veli ve öğrencide meydana gelen bu değişim mesleki eğitim veren okulların öğrenci sayısını düşürmüş ve sanayinin ihtiyaç duyduğu ara eleman ihtiyacını karşılamada sıkıntılar başlamıştır.

Bu çalışmanın amacı mesleki eğitimde yaşanan öğrenci sayısının yıllar içinde azalmasının nedenlerini ve durumun tersine döndürülebilmesi için neler yapılması gerektiğini, mesleki eğitim veren okullarda çalışan yönetici ve öğretmenler ile bu okullarda okuyan öğrencilerin staj yaptığı işletmelerdeki işletme sorumlularının görüşleri doğrultusunda tespit etmektir.

1.1 Problem Durumu

Eğitim toplumların vazgeçilmezlerindedir. Bir toplumun gelişmişliği ve varlığını devam ettirebilmesi toplumun oluşturduğu kültür, eğitimde geldiği nokta ve rekabet içinde olduğu diğer toplumlar arasında bulunduğu yer ile ölçülebilir. Ülkelerin coğrafi konumları toplumumdaki eğitim yapısının da şekillenmesinde etkili olmaktadır.

Doğal kaynakları ve turizm alanları fazla olan ülkelerde hizmet sektörünün ve finans sektörü gelişirken kaynakları sınırlı olan ülkeler ise bu açığı teknolojik alanda gelişme göstererek kapatmaya çalışmaktadırlar. Ülkemizin bulunduğu coğrafi konum birçok alanda gelişme göstermeye imkân vermektedir. Tarım, turizm ve sanayi olarak gelişme gösterebileceğimiz bir coğrafyada yaşamaktayız.

Eğitim toplumların hedeflediklerine ulaşmalarını sağlamaktadır. Eğitim sisteminin ihtiyaçlara göre değişmesi, iş olanakları ve iş kalitesinin iyileşmesi hukuk sisteminin ihtiyaçlara cevap verebilir nitelikte değişmesi toplumdaki yapısal değişimi etkilemektedir (Yavilioğlu, 2002). Bu değişimin sağlanabilmesi için devletlerin eğitim sistemine önem vermesi ve ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde değişime açık bir yapı olarak tasarımları gerekmektedir. Devletler ekonomik değişimi daha ileri götürebilmek için sanayide ihtiyaç duyulan ara eleman ihtiyacını mesleki eğitim aracılığı ile karşılamaya çalışmaktadırlar. Eğitim sistemlerini bu değişimi sürdüreceği şekilde planlamakta ve uygulamaktadırlar.

Sanayide kalkınmış ülkeler incelendiğinde, mesleki eğitime önem verdikleri görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) mesleki eğitim lise 11 ve lise 12 seviyesinde mesleğe yönlendirme ile başlamaktadır. Asıl olarak mesleki eğitim meslek yüksekokullarında yapılmaktadır. Merkezi yönetim mesleki eğitimin finansmanını sağlarken, mesleki eğitimin güncel tutulması ve yönetilmesi federal birimlerce yapılmaktadır (Jacobs, 2002). Almanya'da mesleki eğitim ağırlıklı olarak Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığı ile yürütülmektedir. Öğrenciler dört gün işe giderken bir gün mesleki eğitim merkezlerinde teorik eğitim almaktadırlar. Almanya'da sanayi şirketleri mesleki eğitimin içinde aktif olarak yer almaktadır (Lindner, 1998). Türkiye'de mesleki eğitim Anadolu Meslek Liseleri, Mesleki Eğitim Merkezleri, Açık Meslek Liseleri ve Meslek Yüksek Okulları aracılığı ile yapılmaktadır.

Eğitim politikalarında yapılan sık değişiklikler, mesleki eğitimde istenen seviyeye ulaşılmasına engel olmuştur. Bu olumsuz durumun önüne geçebilmek için 1980'li yıllardan itibaren mesleki eğitimde çeşitli projeler geliştirilerek uygulamaya konmuştur. Okul – Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi (OSANOR), Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP), Lise Mezunlarını Meslek edindirme Projesi (LİMME), Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE), Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP), Mesleki ve Teknik Eğitim Modernizasyon Projesi (MTEM), Okul – Sanayi Eğitim Programı Projeleri uygulanmıştır. Uygulanan projelerle ortaöğretim mezunlarından %65'inin mesleki eğitim alması ve sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara elemanın karşılanması, %35'ininde akademik lise eğitimi alarak ülkenin ihtiyaç duyduğu üniversite

mezunu eleman ihtiyacının karşılanması hedeflenmiştir (Mesleki ve Teknik Eğitim [MTE], 1997).

İki binli yıllara kadar meslek lisesi mezunu öğrenci sayısı artış eğiliminde iken, sonraki süreçte meslek lisesine gelen öğrenci sayısı yıldan yıla azalmış genel liseye giden öğrenci sayısında ise artış yaşanmıştır. Üniversite kontenjanlarının ülkenin ihtiyaç duyduğu üniversite mezunu sayısının çok üzerine çıkarılması nedeni ile üniversiteyi bitiren fakat mesleğinde iş bulma imkânı sınırlanmış bir kitle oluşmasına neden olmuştur (Bektaş, Fidan ve Keçeci, 2011). Bu süreçle beraber sanayide nitelikli ara eleman ihtiyacı oluşmaya başlamıştır. Sanayi bu açığı kapatabilmek için işbaşı eğitim uygulamaları yolu ile kapatmaya çalışmaktadır. Bu uygulama ise sanayide zaman, para ve istihdam kaybına neden olmakla beraber üretimde kaliteyi de düşürmektedir (Sedat ve Şahin, 2011, s.14, 105). Bu çalışmada meslek lisesine kaydolun öğrenci sayısındaki azalmanın nedenleri incelenmiştir.

1.1.1 Problem Cümlesi

Son yıllarda mesleki eğitime olan talebin azalmasının nedenleri ve çözüm önerileri nelerdir?

1.1.2 Alt Problemler

Bu çalışmada mesleki eğitimde talebin azalmasının nedenlerinin tespit edilebilmesi ve çözüm önerilerinin getirilebilmesi şu alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Yönetici, öğretmen ve işverenlerin görüşlerine göre, mesleki eğitim nedir?
2. Yönetici, öğretmen ve işverenlerin görüşlerine göre, mesleki eğitime yönelik öğrenci talebi ne durumdadır?
3. Yönetici, öğretmen ve işverenlerin görüşlerine göre, mesleki eğitimde talebin azalmasının nedenleri nelerdir?
4. Yönetici, öğretmen ve işverenlerin görüşlerine göre, mesleki eğitime ilişkin talebin arttırılmasına yönelik çözüm önerileri nelerdir?

1.2 Araştırmacının Amacı

Bu araştırmanın amacı, mesleki eğitime azalan talebin nedenlerini tespit etmek ve çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Elde edilen verilerin çözümlenmesi ile eğitim politikası yapıcılara kaynak olması da bir başka amacı oluşturmaktadır.

1.3 Araştırmanın Önemi

İnsanoğlu, teknolojik değişimin hızlı yaşandığı bir yüzyılın içindedir. Yaşanan bu değişime uyum sağlayabilmek için ülkeler insan kaynağına önem vermektedirler. İnsan kaynağının bu değişime uyum sağlayabilmesi teknolojik değişime uygun olarak yapılandırılmış bir eğitim sistemi ile mümkündür. Teknolojik olarak gelişmiş ülkelerin bu değişime uyum sağlayabilmek için mesleki eğitime önem verdikleri görülmektedir.

Mesleki eğitim veren kurumların güncel tutulması ve işletmelerin mesleki eğitimin içinde bir aktör olarak bulunması mesleki eğitim veren kurumların toplum içerisindeki işlevselliğini de arttıracaktır. Ülkeler eğitim politikalarını oluştururken istihdam yapısına dikkat etmek zorundadırlar. Eğitimde öğrencilerin yetenekleri ve ülkelerin istihdam politikaları bir arada değerlendirilmelidir.

Sürdürülebilir bir ekonomik yapının kurulabilmesi nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi ile mümkündür. Nitelikli insan kaynağının yetiştirildiği mesleki eğitim kurumlarına öğrenci talebinin yeterli olması verilen eğitimin güncel olması ve kurumların ihtiyaç duyduğu materyallerin karşılanması mesleki eğitimin de kalitesini arttıracaktır. Mesleki eğitimde yaşanabilecek sorunlar uzun vadede işletmelerin ara eleman istihdamında da sıkıntıların oluşmasına, öğrenci ve velilerin mesleki eğitim kurumlarına olumsuz tutum geliştirmesine neden olacaktır. Bu araştırmada mesleki eğitim veren kurumlara öğrenci talebinin durumu incelenmiştir.

Mesleki eğitimde yaşanan sorunlar ile ilgili yapılacak araştırmalarda, araştırmacılar tarafından bir kaynak olarak fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Mesleki eğitimde karar alma noktasında bulunan yöneticilere mesleki eğitim ile ilgili alacakları kararlarda araştırma sonuçlarının yol gösterebileceği düşünülmektedir. Okul yöneticilerine ve atölye öğretmenlerine, okullarında yapacakları çalışmalarda araştırmanın sonuçlarının bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmaya katılan okul yöneticileri, meslek dersi öğretmenleri ve işverenler eğitim sistemi ve iş alaları ile ilgili bilgi ve tecrübeye sahiptirler.
2. Araştırmaya katılan okul yöneticileri, meslek dersi öğretmenleri ve işverenler sorulara içtenlikle cevap vermişlerdir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıklar

Bu araştırmanın verileri Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde görev yapan okul yöneticisi, meslek dersi öğretmenleri ve öğrencilerin mesleki eğitim aldıkları işletmelerin işverenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Mesleki eğitim: Bireyi belirli alanlarda yeterli hale getirmek için alan ile ilgili temel bilgilerin verilmesi becerilerin kazandırılması amacıyla ortaöğretim kurumlarında yapılan eğitim (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001, s.3).

Okul yöneticisi: Mesleki eğitim kurumlarında okulun işleyişini sağlamak amacıyla planlar yapan sosyal ve ekonomik olarak okulun işlerliğini devam ettirmek için okul müdürü ve müdür yardımcısı olarak görevlendirilen kişi (Okutan, 2002).

Meslek dersi öğretmeni: Mesleki eğitim kurumlarında görev yapan belirli bir meslek alanında eğitim almış ve uzmanlaşmış öğretmen.

İşveren: Mesleki eğitim veren okullarda öğrenim gören öğrencilerin işletmede beceri eğitimi için devam ettikleri işletmelerin yöneticisi.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusu olan mesleki eğitimde talebin azalmasının nedenleri ile bağlantılı mesleki eğitimdeki sorunları irdeleyen çalışmalar incelenmiş, mesleki eğitimde talebin canlandırılabilmesi için gerekli olan kamuoyunun meslek liselerine olan bakış açısını değiştirebilecek araştırmalar ortaya konulmuştur.

2.1. Mesleki ve Teknik Eğitim

Eğitim; “bireyin kendi yaşantısı yolu ile kasıtlı yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci” olarak tanımlanır (Demirel, 1999, s.5). Öğretim ise Demirel’e (1995, s.5) göre; “eğitim yoluyla bireydeki davranış değişikliğinin hazırlanmış olan plan ve programa göre bu programı uygulamak amacıyla açılmış eğitim kurumlarında yapılması” olarak tanımlanmıştır. Meslek; belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2023). Mesleki ve teknik eğitim kazanılmış iş alışkanlıklarının ve mesleki becerilerin teknolojik gelişmeler ışığında geliştirilmesi ve iş alanlarına uygulanması olarak tanımlanmıştır (Alkan, 1996, s.24).

Mesleki eğitim 1900’lü yıllardaki sanayi devrimi sonrasında sanayileşme hızla artmış ve daha fazla üretim yapılabilmesi için yeni üretim metotları geliştirilmiştir. Yeni üretim tekniğine uyum sağlayabilecek nitelikli ara eleman ihtiyacı oluşmuştur. Bu sürecin sonucu olarak burada çalışacak kişilerin geleneksel eğitim yerine daha planlı bir eğitim sonucu yetiştirilmesi amacıyla mesleki eğitim kurumları ortaya çıkmıştır (Benavot, 1983; akt. Özer, 2020). Mesleki eğitim tüm ülkelerin önem verdiği konuların başında gelmektedir. Ulaşım yollarının gelişmesi üretilen mal ve hizmetin dolaşımını hızlandırmıştır. Ülkeler kendi üretim süreçlerini devam ettirmek hizmet sektörlerini ayakta tutabilmek için mesleki eğitimde sürekli olarak bir değişim ve gelişim yapmak zorundadırlar. Üretilen ürün miktarının artması ve ihtiyaç fazlası ürünün ulaşım yolları vasıtası ile diğer ülkelere pazarlanması ile ticaret ağları genişlemiştir. Ticaretin devamı üretilen ürünün kaliteli ve ulaşılabilir olması ile sağlanabilir. Kalite ise üretilen ürünün kullanıcının isteklerini karşılayabilir nitelikte olması ve belirlenen kullanım ömrü sürecinde özelliğini koruması demektir (International Organization for Standardization [ISO], 9001, 2020).

Yaşanan teknolojik değişim ile beraber iş piyasasındaki insan faktörünün yerini geliştirilen otomasyon sistemleri, yapay zekâ ürünü üretim hatları olsa dahi hep sistemin merkezinde insan yer almıştır. Bu teknolojinin gelişimi ile beraber sanayi alanında çalışan insan sayısı azalmasına rağmen üretimin artması ile beraber tüketim de artmıştır. Sanayideki bu değişim hizmet sektörünün gelişip büyümesini ve zamanla bu alanda istihdamın artmasını sağlamıştır (Bolat, 2017, s.16). Sanayide ve hizmet sektöründe yaşanan bu değişimler nitelikli personel ihtiyacını arttırmıştır. Türkiye’ de mesleklerin yeterliliklerini tespit etmek için Mesleki Yeterlilik Kurumu kurulmuştur. Bu kurum her meslek için standartlar geliştirerek standartlar oluşturmuştur. Meslekle ilgili yeterlilik belgesi almak isteyen kişiler belirlenen ulusal meslek standartlarını karşılaması gerekmektedir (UNICEF-MEB, 2020: 18). Alkan’a (1996) göre mesleki eğitimin amacı bireyin sosyal ve kişisel yaşamı için ihtiyaç duyduğu ve bir mesleğin gerekli donanımını kazandırmaktır.

Türkiye’de sanayinin ihtiyaç duyduğu ara eleman karşılamak amacıyla mesleki eğitime önem vermiştir. Mesleki eğitimin ortaöğretimden itibaren başlayacak şekilde eğitim sistemini oluşturmuştur. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığı ile yürütülmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler okulu bitirdiklerinde lise diploması ile İş Yeri Açma Belgesi almaktadırlar. Mesleki Eğitim Merkezi öğrencileri 11. Sınıf sonunda kalfalık 12 sınıf sonunda ustalık belgesi alırlar (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği [OKY]). Milli Eğitim Bakanlığının 2020 yılında yaptığı değişiklik ile fark derslerini veren Mesleki Eğitim Merkezi öğrencileri okul bitiminde lise diplomasıda almaktadırlar. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde okul temelli bir eğitim uygulanırken, Mesleki Eğitim Merkezlerinde işyeri temelli eğitim uygulanmaktadır.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri 12. Sınıfta işletme de haftanın üç günü çalışırlar. Okulun son haftası okulda yapılan İşletme sınavından başarılı olan öğrenciler diploma ile beraber ustalık belgesi olarak kabul edilen İşyeri Açma Belgesi alırlar. Mesleki Eğitim Merkezi öğrencileri ise okul işletme ve veli arasında imzalan sözleşme ile işletmede çırak olarak çalışmaya başlarlar (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1986, 3308 Md. 13).

2.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Mesleki ve teknik eğitimin önemini anlayabilmek için mesleki ve teknik eğitimin tarihsel gelişimini bilmemiz gerekir. Türkiye de mesleki eğitimin gelişimini üç ana başlık altında incelememiz gerekir. “Ahilik Sistemi”, “Osmanlı Devleti Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim” ve “Türkiye Cumhuriyeti dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim” olmak üzere gruplandırabilir.

Ahilik Büyük Selçuklu Devleti ile başlamıştır. Ahilik menşei olarak Türk kültürün bir ürünü olsa da teşkilatlanma yapısı Arap fütüvvet teşkilatına dayanmaktadır. Ahilik Türklerin göçebe hayattan yerleşik hayata geçişini hızlandırmış ve Türk sosyal ve ekonomik yapısının da gelişmesini sağlamıştır (Döğüş, 2013, s.206). Saraç (ayakkabı imalatı) işi yapan Ahi Evran tarafından gençlerin meslek sahibi olmaları meslek içerisinde korunmalarını sağlamak ve mesleğin devamını sağlamak maksadı ile Saraç esnafını teşkilatlandırmış ve başına da kendisi geçmiştir. Ahi Evran tarafından başlatılan bu süreç diğer meslek kolları tarafından uygulanmış kendi teşkilatlanmalarını tamamlamışlardır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 1997, s.8).

Osmanlı Devleti döneminde mesleki eğitim, Avrupa kıtasında başlayan sanayileşme adımlarının sonrasına denk gelmektedir. Avrupa'ya yetişebilmek için var olan mesleki eğitim sistemini temsil eden ahilik sisteminin yerine daha kurumsal bir yapı kurmaya çalışmışlardır (Turan, 1996, s.47). Yapılan bütün çalışmalar, ordunun eksik kaldığı noktaları gidermek yönünde olmuş, toplumun genelini kapsayacak tarzda çalışmalar yapılamadığı için mesleki eğitimde istenen başarıyı yakalayamamış ve geçici çözüm üretmenin ötesine geçememiştir.

Osmanlı Devleti'nin 1.Dünya Savaşı sonucu yıkılışı ve Milli Mücadele sonucunda Atatürk önderliğinde kurulan yeni devletin en büyük sorunların başında eğitim gelmiştir. Atatürk'e göre bir devletin geleceği ancak ekonomik bağımsızlıkla sağlanabilirdi ve bunun için toplumun topyekûn bir seferberlik halinde çalışması ile mümkündü. Osmanlı Devleti'nin yıkılışı ile beraber tam olarak oluşturulamamış kurumları da yıkılmıştır. Yeni kurulan devletin ayakları üzerinde durabilmesi için kendi kurumlarını kurmak ve bu kurumları güçlendirmek zorundaydı (Kuruç, 1987).

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Osmanlı Devleti'nden kalan 15 civarında okul ayakta kalabilmişti. Öğretim programları birbirinden farklıydı. 1927 yılında bu okullar birlikteliğin sağlanması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır (Turan, 1992, s.38). Cumhuriyetin ilk yıllarında üç tip mesleki eğitim uygulaması vardır. Bunlar “erkek sanat okulları”, “kız sanat okulları” ve “ticaret okulları” olmak üzere gruplandırılmıştı (Turan, 1992, s.42). Eğitimde birliğin sağlanması amacıyla 1924 yılında 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu çıkarılarak çeşitli vakıflara bağlı okullar Milli Eğitim Bakanlığı çatısı altında birleştirilerek eğitimde birliğin sağlanması amaçlanmıştır. Mesleki eğitimde birliğin sağlanması amacıyla da 1927 yılında “Mesleki Eğitim Dairesi” kurularak mesleki eğitim okulları bu daireye bağlanmıştır (Turan, 1992, s.45).

Atatürk döneminde sanayide kalkınmanın mesleki eğitimle olacağı inancı hâkim olmakla beraber mesleki eğitimde yetişmiş personelin azlığı ve gelişmiş Avrupa'ya yetişmek için mesleki eğitimde reformların yapılması ihtiyacı vardı. 1924 yılında John DEWEY, (Amerika Birleşik Devletleri Genel Eğitim Sistemi), 1925 yılında Alfred KÜHNE (Alman Teknik Eğitim Sistemi), 1926 yılında Ömer BUYSE (Brüksel Mesleki ve Teknik Eğitim) ve Avrupa'dan eğitim alanında heyetler davet edilerek Türk eğitim sisteminin durumu ve yapılacaklarla ilgili raporlar hazırlanmıştır. Bu raporların sonucunda 1940'lı yıllarda mesleki eğitimde önemli adımlar atılmıştır. Mesleki eğitim gören öğrencilerin iş hayatına daha çabuk uyum sağlayabilmeleri için staj uygulamaları geliştirilmiş, bütçeden ayrılan pay önemli oranda artırılarak mesleki eğitimin geliştirilmesine çalışılmıştır.

Mesleki eğitimin, eğitim sistemindeki ağırlığının artırılması, okul-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla çeşitli projeler geliştirilerek uygulamaya konmuştur. Uygulanan projeler Tablo 2.1.'de verilmiştir.

Tablo 2.1. *Mesleki ve Teknik eğitimi Geliştirmek İçin Uygulanan Projeler*

Uygulanan Projeler	Uygulandığı Yıl
Okul – sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi (OSANOR)	1978 – 1980
Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP)	1982
Lise Mezunlarını Meslek edindirme Projesi (LİMME)	1990 – 1991
Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE)	1993
Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP)	2002
Mesleki ve Teknik Eğitim Modernizasyon Projesi (MTEM)	2003 -2007
Okul – Sanayi Eğitim Programı Projesi	2008

Tablo 2.1. incelendiğinde uygulanan projelerin bazılarının kısa sürede son verildiği görülmektedir. Bazı projeler ise halen devam etmektedir.

2.3. Mesleki ve Teknik Eğitimin Günümüzdeki Durumu

Aileler çocuklarını eğitim sistemi içerisinde yetiştirilirken iyi bir eğitim almasını ve sonunda da iyi bir meslek sahibi olmasını istemektedirler. Bunun ise üniversite okuması ile olabileceği inancı toplumun geneline yayılmış durumdadır (Bozgeyikli ve Işıklar, 2011). Bunun sonucunda ise üniversite sınavında başarılı olabilmesi için çocuklarını daha çok akademik eğitim veren Anadolu liselerine göndermektedirler.

Milli Eğitim Bakanlığı da velilerin bu yöndeki eğilimleri nedeni ile ülke genelindeki Anadolu Lisesi sayısını arttırmıştır. Sayısal olarak Anadolu Liselerindeki artış mesleki ve

teknik eğitim veren okullara gitmek isteyen öğrenci sayısını oransal olarak düşmesine neden olmuştur.

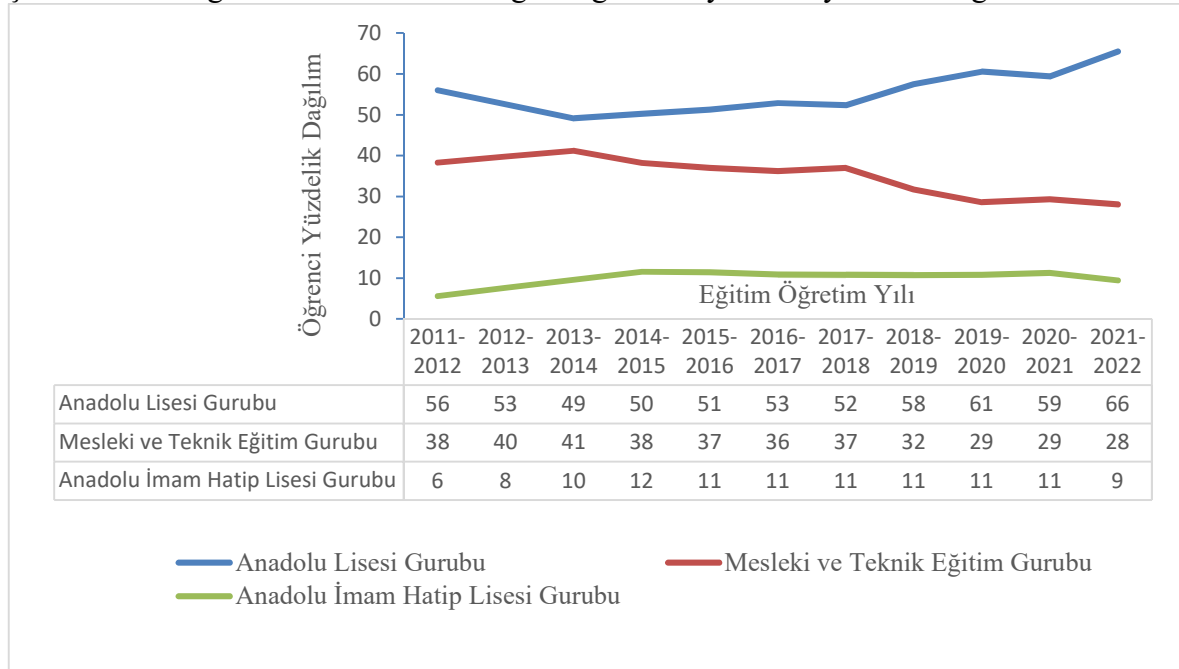
Tablo 2.2. Ortaöğretimde Okul Türlerine Göre Öğrenci Sayıları

Eğitim Öğretim Yılı	Anadolu Lisesi Gurubu	Mesleki ve Teknik Eğitim Lisesi Gurubu	Anadolu İmam Hatip Lisesi Gurubu	Toplam Öğrenci Sayısı
2011-2012	2666066	1821975	268245	4756286
2012-2013	2549131	1930883	371171	4851184
2013-2014	2432195	2039791	474096	4946082
2014-2015	2902954	2210454	668381	5781789
2015-2016	3047503	2189409	677205	5914117
2016-2017	3136440	2148122	646318	5929880
2017-2018	3074642	2170194	627503	5872339
2018-2019	3250334	1793391	605869	5649594
2019-2020	3412564	1608081	610007	5630652
2020-2021	3511399	1731556	666963	5909918
2021-2022	4092604	1833717	617278	6543599

Kaynak: MEB istatistikleri (2011-2022)

Tablo 2.2. incelendiğinde 2011 ile 2022 yılları arasında Anadolu Lisesi öğrenci sayısı yıllar bazında devamlı bir artış gösterdiği halde mesleki ve teknik eğitime giden öğrenci sayısında 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015 eğitim öğretim yıllarında kısmi artışlar olsa da ortalamaya bakıldığında öğrenci sayısının artmadığı görülmektedir. Benzer bir durum Anadolu İmam Hatip Liseleri içinde değerlendirilebilir. 2012-2013, 2013-2014 ve 2014-2015 eğitim öğretim yıllarında öğrenci sayısında bir artış yaşanmış sonrasında öğrenci sayısı artmamıştır.

Şekil 2.1. Ortaöğretimde okul türlerine göre öğrenci sayılarının yüzdelik dağılımı

Kaynak: MEB istatistikleri (2011-2022)

Şekil 2.1 incelendiğinde okul türleri arasındaki oransal artışın Anadolu Lisesi tarafında olduğu görülmektedir. Anadolu Liselerindeki öğrenci sayılarının diğer okul türleri içindeki oransal payı her geçen yıl artmıştır.

Tablo 2.3. Ortaöğretimde Okul Türlerine Göre Derslik Sayısı

Eğitim Öğretim Yılı	Anadolu Lisesi Gurubu	Mesleki ve Teknik Eğitim Lisesi Gurubu	Anadolu İmam Hatip Lisesi Gurubu	Toplam Derslik Sayısı
2011-2012	60167	52032	9616	121815
2012-2013	62333	55624	13230	131187
2013-2014	64499	59216	16845	140560
2014-2015	67846	63127	20708	151661
2015-2016	90806	67943	23781	182530
2016-2017	88931	70617	30203	189751
2017-2018	96452	75011	32805	204268
2018-2019	103324	76696	34467	214487
2019-2020	108982	74720	35805	219507
2020-2021	111783	74529	36661	222972
2021-2022	113356	74835	37849	226040

Kaynak: MEB istatistikleri (2011-2022)

Tablo 2.3. incelendiğinde öğrenci sayısına bağlı derslik sayısının artış hızı verilmiştir. Tabloda dikkat çeken kısım Anadolu Lisesinde derslik sayısı %88, Mesleki ve Teknik Eğitimde %43 iken Anadolu İmam Hatip Liselerindeki derslik sayısı %393 olmuştur.

Mesleki ve Teknik Eğitim veren okullarla sanayi arasındaki işbirliğinin yetersiz olması nedeni ile öğrenciler mezun olduktan sonra meslekleri ile ilgili alanlarda işbaşı yaptıklarında meslekleri ile ilgili adaptasyon sorunu yaşamaktadırlar. (Bozgeyikli ve Işıklar, 2011). Bu durum yeni mezun olan öğrencilerin mezun oldukları alanların dışında iş arayışına başlamalarına neden olmaktadır. Mesleki eğitimde okullardaki donanım eksikliği günün koşullarına uygun eğitimin verilmemesini ve verilen eğitiminde bazı konularda sözel kalmasına neden olmaktadır (Uçar ve Özerbaş, 2013, s.252).

Teknolojinin hızlı değişimi toplumdaki ihtiyaçları da değiştirmiştir. Sanayi bu değişime çabuk adapte olduğu halde sanayide çalışacak personelin yetiştirildiği mesleki ve teknik eğitim veren okullar bu değişime ayak uydurmada yavaş kalmalarından dolayı sanayide ihtiyaç duyulan ara eleman sorunu oluşmuştur (Gül, 2008, s.186).

2.4. Mesleki ve Teknik Eğitim ile İlgili Araştırmalar

Açık, Ulutaşdemir ve Deveci'nin (2011) “Bir mesleki eğitim merkezi öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ve etkileyen faktörler” çalışmasında öğrencilerin geleceğe dair umutlarının olup olmadığı yönünde yapılan araştırmada öğrencilerin işletmelerde uzun saatler çalıştıkları ve dört öğrenciden birinin geleceğe dönük umutsuz oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kara (2020), “Eğitim Paydaşlarının Görüşleri Doğrultusunda Türk Eğitim Sisteminin Sorunları” çalışmasında eğitim sisteminde yaşanan sorunları araştırmıştır. Eğitim sisteminde yapılan sık değişiklikler, yönetimde yaşana sorunlar, sivil toplum kuruluşlarının eğitime olan yaklaşımları, okullardaki materyal eksiklikleri ve öğretmen yetiştirmede yaşanan sorunlar üzerinde durmuştur.

Demirdöğmez, Küçüköğlü ve Taş (2018) “Türkiye’de genç işsizliği sorunu ve alternatif çözüm önerileri” adlı çalışmalarında işsizliğin azaltılmasında doğru ücret politikalarının uygulanması, mesleki eğitimin günümüz teknolojisine uygun hale getirilmesi ve mesleki eğitimin sektörlere hitap edecek şekilde yapılandırılması üzerinde durulmuştur.

Kalender (2023) “Türk eğitim sisteminde eğitim arzı ve eğitim talebine ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri” adlı çalışmasında insan kaynağının önemi vurgulanarak yetişmiş insan kaynağının toplumun refah seviyesini arttıracacağı, bunun da ancak mesleki

eğitime yeterli kaynağın ayrılması ve bu okulların desteklenmesi ile olacağı üzerinde durmuştur.

İçli (2001) “Eğitim, istihdam ve teknoloji” adlı çalışmasında eğitim, istihdam ve teknoloji arasındaki ilişki incelemiştir. Çalışmada teknolojik değişime uyum sağlamının yolunun mesleki eğitimin g¼ncel tutulması ve mesleki eğitim kurumlarının desteklenmesi olduğu belirtilmiştir. Uluğ (1998) ise “Eğitim sisteminde değişime yapısal uyum sorunları” adlı çalışmasında eğitimin amacının nitelikli insan yetiştirmek olduğunu ve bunu gerçekleştirebilecek yapısal değişimlerin gerçekleştirilmesi gerektiği üzerinde durmuştur.

Budak (2009) “Mesleki eğitimde ihtiyaç analizi ve işlevsel eğitim programı” çalışmasında sekt¼rlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman analizlerinin yapılması, mesleki eğitim planlanırken yapılan analizlerin dikkate alınması gerektiği ve õđrencilerin y¼nlendirilmesi yapılırken eğitim sistemi içinde y¼nlendirmenin analizler doğrultusunda yapılması gerektiği üzerinde durmuştur.

Aver (2019) “Engellilerin mesleki eğitimi ve istihdamı” çalışmasında toplum içerisinde dezavantajlı grup olan engellilerin topluma kazandırılması için eğitim politikalarının oluşturulması, engelli bireylerin topluma uyumu için yapılması gereken çalışmalar üzerinde durmuştur.

Akşit, Özkazanç ve Sayılan (2018) “Toplumsal Cinsiyet ve Mesleki Eğitim” Mesleki Teknik Lise Kız Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” çalışmasında kız õđrencilerin mesleki eğitime katılma durumu, meslek seçiminde etkili olan fakt¼rlerin incelenmesi, ailelerin kız õđrencilerin mesleki eğitim almaları yön¼ndeki d¼ř¼nceleri ortaya konmuştur. Çalışmada toplumsal farkındalığın hangi seviyede olduğu ve sekt¼rlerin personel istihdamında cinsiyet fakt¼r¼ üzerindeki tutumlarını araştıran bir çalışma yapmışlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, “temel nitel araştırma” deseninde tasarlanmıştır. Temel nitel araştırma, katılımcıların konuyu nasıl yorumladıklarını ve deneyimleriyle ne anlam yüklediklerini belirlemek amacıyla yürütülen bir araştırma desendir (Merriam, 2013, s. 22)

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçesinde görev yapan altı okul yöneticisi, altı meslek dersi öğretmeni ve altı işverenden oluşmaktadır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 3.1.’ de verilmiştir.

Tablo 3.1. *Çalışma Grubu Demografik Dağılımı*

Özellik	Değişken	Değer (f)	Dağılım (%)
Cinsiyet	Kadın	4	22,22
	Erkek	14	77,78
Mezuniyet	Lisansüstü	1	5,50
	Lisans	15	83,40
	Lise ve altı	2	11,10
Çalışma Alanı	Bilişim Hizmetleri Alanı	3	16,5
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	1	5,5
	Lojistik Hizmetleri	1	5,5
	Makine Teknolojisi	3	16,5
	Tekstil Teknolojisi	3	16,5
	Metal Teknolojisi	2	12
	Moda Tasarım Teknolojisi	3	16,5
	Muhasebe ve Finansman	1	5,5
	Tesisat ve İklim. Teknolojisi	1	5,5
Görevi	Yönetici	6	33,33
	Öğretmen	6	33,33
	İşveren	6	33,33
Meslekteki Yılı	0 – 10 Yıl	1	5,5
	11 – 20 Yıl	7	38,5
	21 – 30 Yıl	8	44
	31 Yıl ve Üzeri	2	12

Araştırmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğu erkeklerden (f:14) ve lisans (f:15) mezunlarından oluşmaktadır. Araştırmaya dokuz farklı alandan katılımcı katılmıştır. Bilişim hizmetleri, makine teknolojisi, tekstil teknolojisi ve moda tasarım teknolojisi alanlarından üçer katılımcı, metal teknolojisi alanından iki katılımcı ve çocuk gelişimi ve eğitimi, lojistik hizmetleri, muhasebe ve finansman, tesisat ve iklimlendirme alanlarından birer katılımcı araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya katılan 18 katılımcının altısı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan yönetici, altısı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmeni ve altısı da öğrencilerin mesleki eğitim gördükleri işletme yetkilisidir. Araştırmaya katılanların mesleklerindeki geçirdikleri yıla bakıldığında 0-10 yıl arası kıdemi olan bir kişi, 11-20 yıl arası yedi kişi, 21-30 yıl arası sekiz kişi ve 31 yıl ve üzeri iki katılımcı bulunmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nitel araştırma tekniği içerisinde yer alan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken araştırma konusu olan mesleki eğitime yönelik talebin azalmasının nedenlerini ortaya koymak amacıyla; katılımcıların mesleki ve teknik eğitime bakışlarını, kurumlarındaki talebin durumunu, talebin durumu ile ilgili nedenleri tespit etmek ve katılımcıların talebin düşük olması durumunda katılımcıların çözüm önerilerini tespit edecek biçimde taslak görüşme formu hazırlanmıştır. Alan ve dil uzmanlarından gerekli uzman görüşlerinin alınmasından sonra pilot çalışması yapılarak forma son hali verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formları mesleki ve teknik eğitim veren okullarda bulunan yönetici ve öğretmenlere uygulanmadan önce Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır. Katılımcılarla görüşme öncesi görüşülmüş ve randevu alınmıştır. Görüşmeler, katılımcıların belirlemiş olduğu yer ve zamanda yapılmış ve araştırma ile ilgili katılımcılara bilgilendirme yapılmıştır. Görüşme formundaki sorular yöneltilerek verilen cevaplar kaydedilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

2023/2024 eğitim öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ile Merkezefendi ilçelerinde görev yapan yönetici, öğretmenler ve öğrencilerin çalıştıkları işletme yetkilileri ile yapılan görüşmelerden elde edilmiş verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda toplanan verilerin analizinde öncelikle kodlar çıkartılmış ve daha önceden alt problemlerle belirlenen temalar altında toplanmıştır. Bu temalar ve ilgili kodlar, frekansları ve ilgili katılımcıların simgeleri ile tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Okul yöneticileri (Y) harfi, meslek dersi öğretmenleri (Ö) harfi ve öğrencilerin staj yaptıkları işletme yetkilileri (İ) harfi ile simgelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümünde katılımcılardan elde edilen verilerin analizinden elde edilen bulgulara ve alt temalara ilişkin yapılan yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi “Yönetici, öğretmen ve işverenlerin görüşlerine göre, mesleki eğitim nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ait bulguları belirleyebilmek amacıyla katılımcılara “Mesleki ve Teknik Eğitime ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 4.1.’de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Mesleki ve Teknik Eğitime İlişkin Görüşler*

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Mesleki ve teknik eğitim	Uzman işgücü	10	Y1 Y2 Y5 Y6 Ö1 Ö2 Ö4 Ö5 İ2 İ5
	Kalkınma	3	Y3 İ6
	Fırsat eşitliği	3	Y4 Ö1 Ö6
	Ara eleman	1	Y4 Ö5
	Meslek sahibi olma	1	Ö3
	Yönlendirme	1	İ1
	Ülkenin geleceği	1	İ3

Tablo 4.1. incelendiğinde, katılımcıların mesleki ve teknik eğitimi “uzman işgücü (f=10)”; “kalkınma (f=3)”; “fırsat eşitliği (f=3)”; “ara eleman (f=1)”; “meslek sahibi olma (f=1)”; “yönlendirme (f=1)”; “ülkenin geleceği (f=1)” olarak yedi kod altında tanımladıkları görülmüştür.

Katılımcıların çoğunluğu mesleki ve teknik eğitimi “uzman işgücü (f=10)” olarak yorumlamışlardır. Mesleki ve teknik eğitime ilişkin görüşler teması altında cevap veren katılımcıların bazılarının görüşme kayıtları aşağıda yer almaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimi “uzman işgücü” olarak tanımlayan Y1, Ö1, Ö3, Ö5, İ2 ve İ5 şunları ifade etmişlerdir.

İlköğretimde başlayan ortaöğretimde devam ve sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli elamanların yetiştirildiği kurumlardır (Y1).

Teknolojik yenilikleri takip edebilen ve uygulayabilen kişilerin yetiştiği kurumlardır (Ö1).

Sanayinin ihtiyaç duyduğu insan kaynağını yetiştirmek amacı ile belli meslek alanlarında eğitim veren kurumlardır (Ö2).

Teknik alanlarda uzman iş gücünü yetiştirdiği kurumlardır (Ö5).

İş piyasasına kalifiye eleman yetiştiren kurumlardır (İ2).

Teknolojik yenilikleri takip edebilen ve uygulayabilen kişilerin yetiştiği kurumlardır (İ5).

Mesleki ve teknik eğitimi “kalkınma” olarak tanımlayan Y3, İ4 ve İ6 şunları ifade etmişlerdir:

Mesleki ve teknik eğitim bir ülkenin kalkınması için önemlidir (Y3).

Mesleki ve teknik eğitim bir ülkenin kalkınması için önemlidir (İ6).

Mesleki ve teknik eğitimi fırsat eşitliği olarak tanımlayan Y4 ve Ö1 şunları ifade etmişlerdir:

Kız öğrencilerin mesleki eğitim sayesinde hayata uyumu daha hızlı olmaktadır (Y4).

Dezavantajlı grupların ekonomik hayata daha hızlı atıldığı eğitim sistemidir (Ö1).

Mesleki ve teknik eğitimi “ara eleman” ve “meslek sahibi olma” olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir.

Ara eleman ihtiyacının karşılandığı kurumlardır (Y4).

Kişilerin bir meslek sahibi olması ve sonrasında kazanç elde etmesini sağlayan eğitim sistemidir (Ö3).

Mesleki ve teknik eğitimi “yönlendirme” ve “ülkenin geleceği” olarak tanımlayan katılımcılar da şunları ifade etmişlerdir.

Eğitimde bir bütünlük sağlanarak istenen başarı yakalanabilir (İ1).

Bir ülkenin geleceği için olmazsa olmaz olarak görüyoruz (İ3).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Yönetici, öğretmen ve işverenlerin görüşlerine göre, kurumunuza olan öğrenci talebinin durumu nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ait bulguları belirleyebilmek amacıyla katılımcılara “Mesleğinizi / Sektörünüze yönelik Mesleki Eğitimde talebi (Sayısal anlamda tercih edilme oranı) nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 4.2.’de verilmiştir.

Tablo 4.2. *Mesleki ve Teknik Eğitim veren Okullara yönelik talebin (Sayısal Anlamda Tercih Edilme Oranı) Değerlendirilmesi*

Tema	Alt tema	f	Kod	f	Katılımcılar
Mesleki ve Teknik Eğitime yönelik talep	Artış	6	Mesleki tanıtımlar	1	Y1
			Devlet teşviki	1	Y4
			Meslek sahibi olma	1	Y4
			Sanayiye yakınlık	1	Y5
			Sektörel talep	2	İ5 İ6
	Düşüş	10	Yükseköğretime olan talep	2	Y3 Y6
			Öğrenci / veli tercihi	7	Y2 Y3 Y6 Ö1, Ö2 Ö4 Ö6
			Ücret politikaları	1	Ö5
	Yetersiz	1	Sektörel büyüme hızı	1	İ3

Tablo 4.2. incelendiğinde mesleki ve teknik eğitime yönelik talebin durumu teması artış, düşüş ve yetersiz alt temaları altında gruplandırılmıştır. Artış alt teması altında; “mesleki tanıtımlar (f=1)”; “devlet teşviki (f=1)”; “meslek sahibi olma (f=1)”; “sanayiye yakınlık (f=1)”; “sektörel talep (f=2)”, düşüş alt teması altında “yükseköğretime olan talep (f=2)”; “öğrenci / veli tercihi (f=7)”; “ücret politikaları (f=1)” ve yetersiz alt teması altında “sektörel büyüme hızı (f=1)” olarak tanımlanmışlardır.

Mesleki ve teknik eğitimde yürütülen “mesleki tanıtım” çalışmaları sayesinde öğrenci artışı olduğunu ifade eden katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

Yapılan mesleki tanıtımlar, etkinliklerimiz sayesinde bir önceki yıla göre okulumuza olan talebi arttırmıştır (Y1).

Mesleki ve teknik eğitimde “devlet teşviki” uygulaması sayesinde öğrenci talebinde artış olduğunu ifade eden katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

Mesleki eğitim merkezlerine olan devlet teşvikinin artması (Y5).

Mesleki ve teknik eğitimde kız öğrencilerin “meslek sahibi olması” kız meslek liselerine olan öğrenci talebini arttırdığını ifade eden katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

Kız meslek lisesine öğrenci talebi her geçen gün artmaktadır. Aileler kız çocuklarının en azından bir meslek sahibi olmalarını istemektedirler (Y4).

Mesleki ve teknik eğitimde okulun “sanayiye yakın olması” öğrenci talebini olumlu etkilediğini ifade eden katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

Okulun sanayi içerisinde olması okulumuza olan talebi olumlu etkilemektedir (Y5).

Yükseköğretime gitmek isteyen öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmemesinden dolayı talebin azaldığını belirten katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

İyi bir meslek sahibi olmanın üniversite okuyarak olabileceğini düşünmeleri ve bu nedenle çocuklarını üniversite sınavında başarılı olabilmeleri için Anadolu liselerini birinci tercih olarak tercih etmeleri (Y6).

Mesleki ve teknik eğitimde “öğrenci / velinin olumsuz bakış açısı” geliştirmesinin talebi olumsuz etkilediğini ifade eden katılımcılar şunları söylemiştir:

Öğrenci ve velilerde mesleki eğitim veren kurumlara karşı oluşan olumsuz imajın hala etkisinin devam etmesi (Y3).

Mesleki ve teknik eğitime yönelik talebin azalışını uygulanan “ücret politikaları” olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

Bazı alanlarda sanayide uygulanan ücret politikaları nedeni ile öğrenci kaydı azdır (Ö5).

Mesleki ve teknik eğitime yönelik talebin “Sektörel büyüme hızına” karşın bölümlere yeterli talep olmadığını ifade eden katılımcılar şunları ifade etmişlerdir:

Lojistik alanında kalifiye eleman sayısında bir artış yaşanmaktadır. Sektörün gelişim hızına bağlı olarak nitelikli elemana olan ihtiyacımız arttığı halde lojistik alanının tercih eden öğrenci sayısı aynı hızda artmadığı için sektörümüzde açık bulunmaktadır (İ3).

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Yönetici, öğretmen ve işverenlerin görüşlerine göre, mesleki eğitimde talebin azalmasının nedenleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ait bulguları belirleyebilmek amacıyla katılımcılara “sizce bu durumun nedenleri nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 4.3.’de verilmiştir.

Tablo 4.3. *Mesleki ve Teknik Eğitime Olan Talebin Nedenlerine İlişkin Görüşler*

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Talebin azalmasının nedenleri	Eğitim materyali	7	Y2 Y3 Ö3 Ö4 İ4 K17 İ6
	Akademik başarı	5	Y3 Y4 Ö2 Ö5 Ö6
	Çalışma şartları	2	Y4 İ2
	Okul – Sanayi işbirliği	3	Y4 Ö1 Ö2
	Eğitim programları	4	Y4 Y6 Ö1 Ö4
	Mesleki tanıtımlar	3	Ö1 İ1 İ2
	Okul projeleri	1	Ö4

Tablo 4.3. incelendiğinde, katılımcıların görüşleri “talebin azalmasının nedenleri” teması altında “eğitim materyali (f=7)”; “Akademik başarı (f=5)”; “Çalışma şartları (f=2)”; “Okul sanayi işbirliği (f=3)”; “Eğitim programları (f=4)”; “Mesleki tanıtımlar (f=3)”; “Okul projeleri (f=1)” olarak kodlanmıştır.

Katılımcıların çoğunluğu Mesleki ve Teknik Eğitime olan talebin azalmasının nedeni olarak “eğitim materyali (f=7)” olarak tanımlamışlardır. Mesleki ve Teknik Eğitime olan

talebin nedenlerine ilişkin görüşler teması altında cevap veren katılımcıların bazılarının görüşme kayıtları aşağıda yer almaktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitime olan talebin azalmasının nedenlerine ilişkin görüşlerini “eğitim materyali” eksikliği olarak tanımlayan Y3 ve Ö3 şunları ifade etmişlerdir.

Okullarda bulunan bazı araç ve gereçlerin güncelliğini yitirmesi (Y3).

Atölyelerde kullanılan temrinlik malzemelerin pahalı olması temin edilmesinde maddi olarak sıkıntılar yaşanmaktadır (Ö3).

Mesleki ve Teknik Eğitime olan talebin azalmasının nedenlerine ilişkin görüşlerini “akademik başarı”nın yetersizliği olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir.

Üniversite sınavlarında Anadolu Lisesi öğrencilerine göre başarı oranının daha düşük olması (Ö2).

Mesleki ve Teknik Eğitime olan talebin azalmasının nedenlerine ilişkin görüşlerini “çalışma şartları”nın elverişsiz olması olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin bedensel olarak zor gördükleri işler yerine daha rahat gördükleri ve her hangi bir bilgiye ihtiyaç duymayan iş alanlarını tercih etmeleri (İ2).

Mesleki ve Teknik Eğitime olan talebin azalmasının nedenlerine ilişkin görüşlerini “okul sanayi işbirliği”nin yetersiz olması olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir.

Okul sanayi arasındaki işbirliğinin yetersiz olması (Ö1).

Mesleki ve Teknik Eğitime olan talebin azalmasının nedenlerine ilişkin görüşlerini “eğitim programları”nın yetersizliği olarak tanımlayan Y4 ve Ö1 şunları ifade etmişlerdir.

Müfredatın sık sık değişmesi (Y4).

Meslek lisesinde bulunan bazı alanlar ile sanayideki alanlar arasında uyumsuzluğun olması mezun olanların meslekleri ile ilgili iş bulmada sıkıntı yaşamalarına sebep olmaktadır (Ö1).

Mesleki ve Teknik Eğitime olan talebin azalmasının nedenlerine ilişkin görüşlerini “mesleki tanıtımlar”ın yetersizliği olarak tanımlayan Ö1, İ1 ve İ2 şunları ifade etmişlerdir.

Sosyal medyada okulları ile ilgili olumlu görüş oluşturabilecek tanıtım ve etkinliklerin yeterince yapılmaması (Ö1).

İşletmelere yapılan teknik gezilerin yetersiz olması (İ1).

Mesleki eğitim veren okulların döner sermaye kapsamında yaptıkları üretim ve alanları ile ilgili yeterli reklam yapmamaları (İ2).

Mesleki ve Teknik Eğitime olan talebin azalmasının nedenlerine ilişkin görüşlerini “okul projeleri”nin yetersizliği olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir.

Okulların projelendirilmesi ve inşası aşamasında bir işletme mantığı ile tasarlanmaması, sonradan okullarda açılan yeni bölümlerin var olan bölümlerin alanlarını sınırlandırması (Ö4).

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Yönetici, öğretmen ve işverenlerin görüşlerine göre, mesleki eğitime ilişkin talebin arttırılmasına yönelik çözüm önerileri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ait bulguları belirleyebilmek amacıyla katılımcılara “Mesleki ve Teknik Eğitime yönelik talebin arttırılmasına yönelik çözüm önerileri nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 4.4.’de verilmiştir.

Tablo 4.4. *Mesleki ve Teknik Eğitime Talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerileri*

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Çözüm önerileri	Okul sanayi işbirliği	8	Y1 Y2 Y4 Y5 Ö1 Ö4 Ö6 İ3
	Eğitim materyali	2	Y2 Y3
	Üniversite giriş	3	Ö5 İ1 İ4
	Hizmet içi eğitim	4	Y3 Y5 Ö3 Ö4
	Kaynak	2	Y3 Ö4
	Üretim	3	Y4 Ö4 İ1
	Eğitim politikaları	6	Y4 Ö1 Ö5 İ1 İ3 İ4
	Mesleki tanıtım	3	Y4 İ1 İ3
	Ücret politikaları	2	Y6 Ö5
	Rekabet	1	Ö1

Tablo 4.4. incelendiğinde katılımcıların “Mesleki ve Teknik Eğitime Talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerileri” teması altında on kod altında görüşleri toplanmıştır. Katılımcıların, “Okul sanayi işbirliği (f=8)”; “Eğitim Materyali (f=2)”; “Üniversite giriş (f=3)”; “Hizmet içi eğitim (f=3)”; “Kaynak programları (f=2)”; “Üretim (f=3)”; “Eğitim politikaları (f=6)”; “Mesleki tanıtım (f=3)”; “Ücret politikaları (f=2)”; “Rekabet (f=1)” olarak tanımlamışlardır.

Katılımcıların çoğunluğu mesleki ve teknik eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerileri “okul sanayi işbirliği” nin arttırılması olarak tanımlamışlardır. Bu konuda görüş bildiren Y1, Y4 ve Ö4 şunları ifade etmişlerdir:

Mesleki eğitime devam eden öğrencilere burs verilebilir. Öğrenciler ile özel sektör eşleştirilerek okullara gelen öğrenci sayısı arttırılabilir (Y1).

Sanayi ve okullar bir bütün olarak mesleki eğitimde rol almalı (Y4).

Mesleki eğitimde uygulamalı derslerin okul sanayi işbirliği kapsamında işletmelerde yapılması (Ö4).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini “eğitim materyali” konusunda çalışmalar yapmak olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir.

Okullarda bulunan makine ve ekipmanların güncel hale getirilmesi (Y2).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini “üniversite giriş” konusunda çalışmalar yapmak olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir.

Mesleki eğitim mezunlarının üniversitede alanları ile ilgili bölümlerine yerleştirilirken seçim yöntemi olarak mesleki bilgiye dayana bir yöntem uygulanmalı (Y6).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini “hizmet içi eğitim” çalışmalarının etkili hale getirilmesi olarak tanımlayan katılımcılar şunları ifade etmişlerdir.

Hizmet içi eğitim yolu ile atölye öğretmenlerinin mesleki bilgilerinin güncel tutulmasını sağlamalı (Ö4).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini kaynakların arttırılması gerekliliğini vurgulayan katılımcılardan biri şunları ifade etmiştir:

Okullara ayrılan kaynağın arttırılması (Y3).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini üretimin arttırılması olarak tanımlayan Y4 ve Ö4 şunları ifade etmişlerdir:

Öğrencinin döner sermaye üretimlerine katılmaları sağlanmalı (Y4).

Döner sermaye kapsamında üretilen ürünlere vergi istisnası getirilmeli (Ö4).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini “Eğitim politikaları” olarak tanımlayan Ö1 ve İ3 şunları ifade etmişlerdir.

Mesleki eğitimde uygulanan politikaların uzun vadeli olarak planlanması ve uygulanması (Ö1).

Ülkenin istihdam alanlarına uygun olarak mesleki eğitim yapılandırılmalı ve güncelliği korunmalıdır (İ3).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini “mesleki tanıtım”ların arttırılması olarak tanımlayan Y4 ve İ1 şunları ifade etmişlerdir:

Okulda üretilen ürünlerin sergi fuar gibi etkinliklerde sergilenerek velilerde olumlu imaj oluşturulmalı (Y4).

Sektörde öncü olmuş başarılı iş adamları okullarda düzenlenecek mesleki eğitim günleri organizasyonlarında okullara davet edilerek tecrübelerini öğrencilere aktarmaları sağlanmalıdır (İ1).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin arttırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini “ücret politikaları”nın iyileştirilmesi olarak tanımlayan Y6 ve Ö5 şunları ifade etmişlerdir:

Mezunların işyeri istihdamında uygun ücret politikalarının uygulanması mesleki eğitime olan talebi arttıracaktır (Y6).

Özel sektörde mesleki eğitim almış personelin işe alımında asgari ücretin üstünde bir ücret ile işe alımların yapılması ve bu farkın korunması (Ö5).

Mesleki ve Teknik Eğitime talebin artırılmasına ilişkin çözüm önerisi olarak görüşlerini “rekabet” ortamının yaratılması olarak tanımlayan bir katılımcı şunları ifade etmiştir:

Mesleki eğitimde kurumlar arasında rekabetin oluşturulması (Ö1).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma ve Sonuç

Mesleki eğitime olan talebin düşüklüğünün nedenlerinin tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada Denizli ili Pamukkale ve Merkezfendi ilçesinde görev yapan yönetici ve öğretmenler ile öğrencilerin staj yaptığı işletme yetkilileriyle yapılan görüşmelerden veriler toplanmıştır. Bu bölümde analiz sonucu elde edilen sonuçlara değinilmiştir.

Bu araştırmada mesleki eğitimin önemli paydaşları olan yönetici, öğretmen ve işverenlerin çoğunluğunun mesleki eğitimi uzman işgücünün yetiştirildiği bir alan olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında, mesleki eğitimi bir ülkenin kalkınması, kadınların iş hayatında yer edinmesinin bir aracı, ülkenin geleceğini şekil veren eğitim olarak tanımladıkları da görülmüştür.

Mesleki eğitimde talebin durumu konusunda katılımcıların çoğunluğu kurumlarına olan öğrenci talebinin düştüğü yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. Kurumlarına öğrenci talebinin arttığını ve öğrenci talebinin yetersiz olmasından dolayı ihtiyaç duydukları ara elemanı karşılayamadıkları görüşünü belirten katılımcıların da olduğu görülmektedir. Tablo 2.2.'deki öğrenci sayılarını gösteren verilerde mesleki eğitimde yıllar içerisinde öğrenci sayısını azaldığını buna karşın akademik ders saatinin daha fazla olduğu Anadolu Lisesine giden öğrenci sayısının arttığı görülmektedir. Bu durum sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman sıkıntısı yaşamasına neden olmaktadır.

Kız öğrencilerin gittiği Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenci sayısında artış yaşandığını belirtilen katılımcıların kurumlarına olan talebi fiziki nedenlerden dolayı karşılayamadıklarını belirttikleri görülmektedir. Mesleki eğitimde tüm toplum kesimlerinin sunulan eğitim imkânlarından yararlanması teşvik edilmelidir. Bu konu ulusal bir konu olarak ele alınmalı ve kadınlarında ekonomik hayatta yerini alabilmesi için gerekli politikalar oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Toplumda geçmişten gelen ve halen devam eden kızlar şu meslekleri yapar şu meslekleri yapamaz görüşünün anlamsız bir görüş olduğu ortadadır. Bu görüşün silinmesi ancak yapılacak çalışmalarla gerçekleşebilir. Tekstil sektörü, tarım sektörü ve otomotiv sektörü incelendiğinde erkek çalışanlar olduğu kadar kadın çalışanların da olduğu görülmektedir. Mesleğin cinsiyet ayrımına neden olmadığı görülmektedir. Akşit, Özkazanç ve Sayılan'ın (2018) "Toplumsal Cinsiyet ve Mesleki Eğitim: Mesleki Teknik Lise Kız Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" konulu araştırmaları da benzer görüşleri vurgulamıştır.

Mesleki eğitimde talebin azalması ile ilgili olarak katılımcıların farklı görüşler ortaya koyduğu görülmüştür. Mesleki eğitim kurumlarında bulunan araç ve gereçlerin eski olması zaman içerisinde bu araçların yenileriyle değiştirilmesinde hızlı davranılmaması bu okullara olan talebi düşürmüştür. Özkan (2009) “Mesleki teknik eğitimde inovasyon İhtiyacı” nı belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada mesleki eğitimin okullarının yapılandırması ve güncelliğini koruması araştırmasının sonucu ile bu araştırmadaki okulların güncel halde eğitime hazır tutulması ve eğitim materyallerinin güncelliğini koruması sonucu ile paralellik göstermektedir. Uygulanan eğitim programlarının sık sık değiştirilmesi bir önceki programdan amaçlanan sonuçlar elde edilmeden yeni bir programın denenmesi mesleki eğitim okullarında hedeflenen sonuçların alınmasının önüne geçmektedir. Yapılacak müfredatın sonuç alabilecek şekilde yapılması ve uygulanması bu okullara olan talebi olumlu etkileyecektir. Özer (2021) “Türkiye’de mesleki eğitimi güçlendirmek için atılan yeni adımlar” konulu araştırmasında müfredatın önemine vurgu yapmış ve doğru müfredat programı uygulamanın okulların başarısını arttıracığı görüşü ile araştırmadaki müfredatın güncel olması ve sonuç alacak biçimde uygulanması sonucu ile benzerlik göstermektedir. İşletmelerin eğitim içerisinde yeterince yer almaması okul sanayi işbirliğinin yeterli seviyeye ulaşmasını engellemektedir. Bu durum mezun olan öğrencilerin alanlarında istihdam edildiklerinde sorunlar yaşamasına neden olduğu görülmektedir. İşletmeler de bu durumu giderebilmek ve istihdam kaybı yaşamamak için iş başı eğitim yöntemi geliştirmişler ve işe alımlardan sonra çalışanlarını belli bir süre işletmede yürütülen işlerin özelliğine uygun olarak eğitim vermek zorunda kaldıkları görülmektedir. Okullarda bulunan araç ve gereçlerin günümüz teknolojisine uygun hale getirilmesi ve güncel olarak tutulması, işletmelerin eğitimi içerisinde daha fazla yer alması okul sanayi işbirliği geliştirilmesi öğrencilerin günümüz teknolojisi ile eğitim almasını ve işletmelerin iş başı eğitim vb. nedenlerinden dolayı yaşadıkları ekonomik kayıpların önüne geçecektir. Alkan, Suiçmez, Aydınkal ve Şahin’in (2014) “Meslek yüksekokullarındaki mevcut durum, sorunlar ve bazı çözüm önerileri” çalışmasındaki okul sanayi işbirliğinin geliştirilmesi sonucu ile bu araştırmadaki okul sanayi işbirliğinin geliştirilmesi; öğrencilerin eğitimlerin belli bir kısmının işbirliği yöntemi ile işletmelerde yapılması; sanayinin mesleki eğitime daha fazla dâhil olmasının mesleki eğitimde kaliteyi arttıracığı ve okullara olan talebin artacağı yönündeki sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

İşletmelerin uyguladıkları iş başı ve sonrasında iş devamında uyguladıkları ücret politikaları öğrenciler tarafında mesleki eğitimin tercih edilmesinin önünde önemli engellerden biri olduğu görülmektedir. Mesleki eğitim almış personel istihdamında

uygulanacak ücret farkı ve bunun iş süresi boyunca korunması mesleki eğitime olan öğrenci talebini arttıracaktır. Ergün (2018) “okul müdürleri ve işverenler gözüyle mesleki eğitimin sorunları” araştırmasındaki sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Üniversite sınavlarında ortaöğretimdeki mesleki alanların devamı olan bölümlere öğrenci alımında mesleki eğitim mezunlarına alanları ile ilgili tercihlerde ek puanların verilmesi ortaöğretimde mesleki eğitim okullarına olan öğrenci talebini arttıracaktır. Mesleki eğitim okulları her hangi bir Anadolu lisesini kazanamayan öğrencilerin geldiği okullardan; veliler ve öğrenciler tarafından bilinçli olarak tercih edilen, öğrencinin hem bir meslek sahibi olduğu hem de çalışırsa üniversitede mesleği ile ilgili bir bölüme rahatça gidebileceği düşüncesinin oluşacağı görülmüştür. Korkmaz (2023) “Meslek Liseleri Üzerine Politik Bir Analiz” araştırmasında benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür.

Mesleki eğitim veren okullarda bulunan döner sermaye kapsamında üretilen ürünlerden vergi alınmaması, döner sermaye üretiminde çalışan öğrencilerin sayısının artırılması ve uygun bir ücretin ödenmesi, Devlet işletmeleri tarafından ürün alımlarında bu kurumlardan alımların yapılması, okullar tarafından üretilen ürünlerin çeşitli organizasyonlarda sergilemesi sosyal medyada reklamların yapılması döner sermayede üretim kapasitenin artmasına hem de mesleki eğitim kurumlarını tercih eden öğrenci sayısında bir artış yaratacağı düşünülmektedir. Sezgin (2012) “İz bırakan eğitimciler” araştırmasında araştırmadaki döner sermaye işletmelerinin daha aktif kullanılması sonucuyla benzer sonuçlar görülmektedir.

Mesleki eğitimde görev yapan öğretmen ve yöneticilere mesleği ile ilgili teknolojik değişimleri takip edebilmesi ve uygulamada yaşanabilecek sorunların önüne geçilebilmesi amacı ile hizmet içi eğitim uygulamaları ile öğretmen ve yönetici kademenin bilgi düzeyi artırılması mesleki eğitimde kaliteyi arttıracacağı düşünülmektedir.

5.2 Öneriler

- Mesleki eğitime yönelik talebin azalmasının nedenleri çalışması mesleki eğitim okullarında çalışan öğretmenlere, veli ve öğrencilere uygulanıp incelenebilir ve elde edilen sonuçlar değerlendirilebilir.
- Bu tür çalışmalarda işletmelerin bağlı olduğu odalar ve üniversitelerin ilgili alanları çalışmaya dâhil edilerek çalışma yapılabilir ve elde edilen sonuçlar değerlendirilebilir.
- İşletmelerin mesleki eğitimde daha fazla görev alması için neler yapılabileceği konusunda konunun tarafları olan işletmeler, belediyeler ve milli eğitim

müdürlükleri yönünden bir çalışma yapılabilir ve elde edilen veriler değerlendirilebilir.

- Mesleki eğitim mezunlarının işletmelerde meslekleri ile ilgili alanlarda çalışıp çalışmadığı; çalışmıyor ise nedenleri ile ilgili mezunları işletme yetkililerini kapsayan bir çalışma yapılabilir ve elde edilen sonuçlar değerlendirilebilir.
- İlköğretimde okuyan öğrencilerin orta öğretimde mesleki eğitime bakışını tespit etmek amacıyla öğrenci veli ve bu okullarda görev yapan öğretmenler özelinde bir çalışma yapılabilir ve elde edilen sonuçlar değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Açık, Y. Ulutaşdemir, N. ve Deveci, S. (2011). Bir mesleki eğitim merkezi öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ve etkileyen faktörler. *Dicle Tıp Dergisi*,3, s.312-317.
- Akşit, E.E. Özkazanç, A. ve Sayılan, F. (2018). *Toplumsal Cinsiyet ve Mesleki Eğitim: Mesleki Teknik Lise Kız Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Ankara Üniversitesi KASAUM Ankara
- Alkan, C. Doğan, H. Sezgin, I. (1996). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*, İstanbul: Nobel Yayınları
- Alkan, R. M., Suiçmez, M., Aydınkal M. ve Şahin, M. (2014). Meslek yüksek okullarındaki mevcut durum: Sorunlar ve bazı çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(3), 133-140.
- Aver, Ö. F. (2019) Engellilerin mesleki eğitimi ve istihdamı. *Gazi Üniversitesi Uluslararası Sağlık Stratejileri Araştırma Dergisi*,5,(3).
- Bektaş, S. 1 Fidan, Ş Keçeci, S.B. (2011). *Yükseköğretimde Sorunlar ve Öneriler*, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı 18-22 Nisan 2011, Ankara
- Bolat, Y. (2017). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu ve Farklı Ülkelerle Karşılaştırılması*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bozgeyikli, H. ve Işıklar, A. (2011) Öğrencilerin mesleki eğitim merkezlerine yönlendirilmeleri önündeki engel: Olumsuz veli görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 33-45.
- Budak, Y (2009). Mesleki eğitimde ihtiyaç analizi ve işlevsel eğitim programı. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*,245, s.65-75.
- Corbin, J., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13(1), 3–21.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demirdöğmez,M. Küçüköğlü, M ve Taş, Y.H. (2018). Türkiye’de genç işsizliği sorunu ve alternatif çözüm önerileri. *Emek ve Toplum Dergisi*,7,18.
- Döğüş, S. (2014). *Türk Halk Kültürü ve Alevilik. Geçmişten Günümüze Alevilik. I. Uluslararası Sempozyumu*. Bingöl Üniversitesi Yayınları 1,206.
- Ergün, H. (2018). Okul müdürleri ve işveren gözüyle mesleki eğitimin sorunları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*,7,3.

- Gül, H. (2008). Türkiye'nin Eğitim Sorunları, AKP'nin Eğitime Bakışı ve Çözüm Önerileri, *Toplum ve Demokrasi*, 2 (3), s. 181 –196.
- Jacobs J, Grubb, W.N. (2002). *Implementing the Education Consensus: The Federal Role in Supporting Vocational-Technical Education, Report*: Macomb Community College, Community College Research Center, Teachers College, no: ED-99-CO-0160 University of California at Berkeley, 26
- ISO 9001, (2020). ISO 9001 Kalite Yönetim Sistem adresinden 26. 04. 2021 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- İçli, G. (2001) Eğitim, istihdam ve teknoloji. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,9.
- Kalender, S. (2023) *Türk eğitim sisteminde eğitim arzı ve eğitim talebine ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri*. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Doktora Tezi. Aydın
- Kara, M (2020) *Eğitim Paydaşlarının Görüşleri Doğrultusunda Türk Eğitim Sisteminin Sorunları*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir eğitim fakültesi cilt.21 sayı.3 Kırşehir
- Korkmaz, E. (2023). Meslek Liseleri Üzerine Politik Bir Analiz, *Hakkari Review*, 7 (2), 1-13. DOI:10.31457/hr.1350449
- Kuruç, B. (1987). *Mustafa Kemal Döneminde Ekonomi*, Ankara: Bilgi Yayınları, 1987 s.46
- Lindner, A.(1998). *Modelling the German System of Vocational Education*, *L.E*, 5(1998),411-423.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma*. (Çev. S. Turan). Nobel Yayınevi.
- Mesleki ve Teknik Eğitim (1997). *Mesleki ve teknik Eğitim*, METARGEM yayınları, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011-2022), *Milli eğitim istatistikleri*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Sedat, M. ve Şahin, L. (2011). Gençlerin İstihdamı/ İşsizliği Bakımından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi, *Çalışma ve Toplum*, 3, 93-135.
- Okutan M., Tengilimoğlu D. (2002). İş ortamında stres ve stresle başa çıkma yöntemleri. *G.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(3), 15-42.
- Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği [OKY]. T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazetesi
- Özer, M. (2020). *Mesleki eğitimde paradigma değişimi Türkiye'nin mesleki eğitimle imtihanı*. (1. Baskı). İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.

- Özer, M. (2021). Türkiye’de mesleki eğitimi güçlendirmek için atılan yeni adımlar. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(16), 1-16.
- Özkan, H. H. (2009). *Mesleki Teknik Eğitimde İnovasyon İhtiyacı*. I Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongre Kitabı, Çanakkale.
- Savran, Z. N. (2004). PISA projesi’nin Türk eğitim sistemi açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 397-412.
- Sezgin, İ. (2012). *İz bırakan eğitimciler*. Ankara: Eğitim Araştırmaları Derneği
- Turan, K. (1992). *Mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi ve Mehmet Reşit Uzel*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Turan, K.(1996). *Ahilikten Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihi Gelişimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Uluğ, F (1998) Eğitim sisteminde değişime yapısal uyum sorunları. *Gazi Üniversitesi Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14, s.153-166.
- Uçar, C. ve Özerbaş, M.A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki konumu, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2, 2, (242-253).
- UNICEF- MEB, (2020). *İş Pedagojisi Kursu Usta Öğreticilik Öğretim Materyali UNICEF*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yavilioğlu, C. (2002). Kalkınmanın anlam bilimsel tarihi ve kavramsal kökenleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3/1, 59-77.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Nitel Araştırma Yöntemleri*.(8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu. (1986). *Resmi Gazete: 19139, 5.6.1986*

EKLER

EK 1. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-88749528
Konu : Anket Uygulama İzni

02/11/2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 13.10.2023 tarihli ve 433990 sayılı yazısı.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi İhsan ERDEMİR, "Mesleki Eğitime Yönelik Talebin Azalmasının Nedenleri" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli İli Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan mesleki ve teknik anadolu liselerinde görev yapan yöneticilere ve öğretmenlere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazılan ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2023/2024 eğitim-öğretim yılı içinde denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütname'si"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Dr. Emre ÇALIŞKAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
02/11/2023
Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hamit GENÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

Ek:

1-Anket Formları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : MAKİF Eseny Mh. 29 Ekim Bulv.No:174/1
Merkezefendi/DENİZLİ
İnternet Adresi: <http://denizli.meb.gov.tr>
E-Posta: ab20@meb.gov.tr
Kop Adresi : meb@hs01.kcp.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Hüseyin ERKOÇ-V.H.K.I.
Telefon No : 0(258)234 20 98
Faks : 0(258)234 20 99

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://emk.sorgu.meb.gov.tr> adresinden ecb4-d5c9-3147-a99f-09c2 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2. Yönetici ve Öğretmen Görüşme formu

EK 1. GÖRÜŞME FORMU-1

Görüşme formundaki sorular Denizli ilinde görev yapan yönetici, meslek dersi öğretmenleri ile Denizli ili sınırları içerisinde mesleki eğitim görmekte olan öğrenci çalıştıran işverenlere yöneltilecektir. Görüşülen kişilerin kimlikleri açıklanmayacaktır.

İhsan ERDEMİR

A- Kişisel Bilgiler

- 1- Cinsiyet: a) Kadın b) Erkek
- 2- Mezuniyet: a) Lisansüstü b) Lisans c) Ön Lisans d) Lise ve Altı
- 3- Alanı / İş Alanı : .....
- 4- Okuldaki / İşyerindeki Görevi: a) Müdür b) Müdür Yardımcısı c) Meslek Dersi Öğretmeni d) İşyeri Sahibi e) İşyerinde Müdür f) Diğerleri
- 5- Okuldaki / İşyerindeki Çalışma Yılı : .....
- 6- Meslekte Yılı: .....

B- Görüşme Soruları

- 1- Mesleki ve Teknik Eğitime ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 2- Okuluza yönelik talebin (Sayısal anlamda tercih edilme oranı) nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 3- Sizce bu durumun nedenleri nelerdir?
- Yönetim açısından nedenleri nelerdir?
  - Eğitim programı / ders araç ve gereçleri yönünden nedenleri nelerdir?
  - Okul – sanayi işbirliği açısından nedenleri nelerdir?
  - Okulun fiziksel koşulları yönünden değerlendirdirsek nedenleri nelerdir?
  - Öğretmenin niteliği yönünden nelerdir?
  - Mesleki ve Teknik Eğitimin imajı yönünden nedenleri nelerdir?

- 4- Bu duruma ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?

EK 3. İşveren Görüşme formu

EK 1. GÖRÜŞME FORMU-2

Görüşme formundaki sorular Denizli ilinde görev yapan yönetici, meslek dersi öğretmenleri ile Denizli ili sınırları içerisinde mesleki eğitim görmekte olan öğrenci çalıştıran işverenlere yöneltilen olacaktır. Görüşülen kişilerin kimlikleri açıklanmayacaktır.

İhsan ERDEMİR

C- Kişisel Bilgiler

- 1- Cinsiyet: a) Kadın b) Erkek
- 2- Mezuniyet: a) Lisansüstü b) Lisans c) Ön Lisans d) Lise ve Altı
- 3- Alanı / İş Alanı : .....
- 4- Okuldaki / İşyerindeki Görevi: a) Müdür b) Müdür Yardımcısı c) Meslek Dersi Öğretmeni d) İşyeri Sahibi e) İşyerinde Müdür f) Diğerleri
- 5- Okuldaki / İşyerindeki Çalışma Yılı : .....
- 6- Meslekte Yılı: .....

D- Görüşme Soruları

- 1- Mesleki ve Teknik Eğitime ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 2- Mesleğinizi / Sektörünüze yönelik Mesleki Eğitimde talebi (Sayısal anlamda tercih edilme oranı) nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 3- Sizce bu durumun nedenleri nelerdir?
- Yönetim açısından nedenleri nelerdir?
  - Alanların Güncelliği yönünden nedenleri nelerdir?
  - Okul – sanayi işbirliği açısından nedenleri nelerdir?
  - Eğitimin güncelliği yönünden nelerdir?
  - Mesleki ve Teknik Eğitimin imajı yönünden nedenleri nelerdir?

- 4- Bu duruma ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ